

Boj proti fašizmu; je boj vsakega poštenega rodoljuba; vsakega delavca in delavke — pač vsakega brez izjeme na politično, narodno ali pa versko pripadnost!

CENA NAROČNINI:
Za Kanado in USA.
Za eno leto \$3.00
Za pol leta 1.75

Edinost

EDINOST
206 Adelaide St. W.
Toronto 1, Ont.
~~~~~  
"Authorized as second class mail,  
Post Office Department, Ottawa"

Let. 4. Št. 165. Cena 5 c. TORONTO, ONTARIO WEDNESDAY, JUNE 5TH, 1946. Price 5c. Vol. 4. No. 165.

## RUPNIK IZDAJALEC SLOVENSKEGA NARODA

Moskva — Vse-slovenski odbor pošilja članek, ki ga je v zvezi o izdajalcu Leon Rupniku, napisal pod zgornjim naslovom Branko Milošević. Članek se glasi:

"Kmalu bo začela sodba jugoslovanskega kvizlinku generalu Leon Rupniku. Rupnik je začel svojo karijero že v stari avstro-ogerski armadi, kateri je že tedaj na svojem položaju kazal pro-nemško naklonjenost. Po prvi svetovni vojni je stopil v jugoslovansko armado, kjer je dobil čin vojaškega generala. Sedaj pa je dognano, da je v očigled druge svetovne vojne izdajal Nemcem vojaške informacije o moči in brambih točkah jugoslovanske armade. Dokazano je, da je celo pri jugoslovanski armadi služil svojim nemškim gospodarjem z vso svojo sposobnostjo. Takoj ko so Nemci in Italijani okupirali Jugoslavijo, Rupnik je postal zvesti hlapec okupatorjev, kot poslušno orodje v rokah reakcionarnega katoliškega škofa Rožmana ter fanatični fašistični zagriznjenc. Slovenska osvobodilna fronta je že v letu 1941 objavila smrtno kazen za Rupnika

ko izdajalca. Toda uspel se je izogniti pravični kazni tudi vsled dejstva, da so ga Italijani imenovali kot poglavarja Ljubljane, kjer je tako zbral okrog sebe gotove izdajalske skupine v borbi proti slovenskim partizanov. Kmalu zatem so ga Nemci imenovali glavnega poveljnika teh izdajalskih skupin in predsednika takozvane "Ljubljanske province". V svoji izdajalski hlapčevski vlogi, Rupnik se je odlikoval v divjem klanju miroljubnega slovenskega naroda, ropanju in požiganju vasi, streljanju talcev in številnih umorov. Vsi jugoslovanski kvizlingi so imeli zveze med sabo in dobivali navodila od nemške komande. Dokazano je, da je Rupnik imel zvezo z Mihaelom, ki je v letu 1943 naprej, kateri je skupno soodgovoren za številne zločine, ki so bili storjeni z strani okupatorjev in domačih izdajalcev na jugoslovanski zemlji.

## Najbrž da je odklenkalo mornarhiji v Italiji

Rim, 3 junija — Nepopolna poročila o rezultatu državnih volitev v Italiji, ki so se vršile minule nedelje kažejo, da je mornarhija v Italiji najbrž odklenkalo.

Prvotna poročila iz posameznih industrijskih mest in tudi posameznih volivnih okrajev na deželi prinašajo rezultat, da je velika večina prebivalstva glasovalo za republiko. Pri šestju prvotnih glasov je razvidno tudi, da so v veliko volivnih okrajev zmagali z večino oddanih glasov bodisi kandidati komunistične ali socialistične stranke. Tako n. pr. kandidati socialistične stranke so dobili 12.000 komunistične 8.000 ter krščanski demokrati 9.000 glasov v Milanu. Računa se na podlagi prvotnih poročil, da bosta socialistična in komunistična stranka najbrž dobili precejšnje število glasov in morda celo večino.

Značilno je vsekakor da je ljudstvo v predmestju Rima, Trevi del Lazio, 2.400 glasovalo za republiko in komaj 75 za mornarhijo.

## MIHAEL KALININ UMRL

Moskva — Mihael Kalinin, bivši predsednik Sovjetske zveze, bo pokopan danes 4. junija popoldne, kakor poroča moskovski radio.

Umrli je včeraj po dolgi in mučni bolezni v 70. letu starosti.

## REZULTATI VOLITEV V FRANCJI

Pariz — Minulo nedeljo so se vršile državne volitve, pri katerih je ljudstvo Francije še enkrat izrazilo svojo voljo, kakšna naj bo bodoča vlada. Kljub višku reakcionarne propagande in strahu za "rdečim strašilom", ter v samem predvečerju državnih volitev naznanila o velikem ameriškem posojilu Franciji, reakcija ni uspela dobiti zadostno večino, da bi mogla sestaviti vlado.

Po dosedanem štetju glasov, ki pa ni popolno, je rezultat državnih volitev naslednji:

Republikanska ljudska stranka je dobila 162, komunistična 149 in socialistična stranka 125 sedežev v poslanski zbornici, medtem ko so dobili radikalni socialisti 40, desni republikanci 63 in samostojna stranka 18.

Komunistična stranka je dobila pri sedanjih volitvah 5.145.325 ali pa 300.000 glasov več kakor pri volitvah oktobra meseca lanskega leta. Socialistična stranka je dobila 4.187.767 ali pa nad 300 tisoč glasov manj kot pri prejšnjih volitvah. Jasno je torej kljub napredku z ene in nazadovanju z druge strani, da če bi bili komunisti in socialisti postavili združeno svoje kandidate, da bi bili dobili večino. Socialistična stranka je kot taka odklonila skupno sodelovanje. Rezultat volitev kaže tudi to, da niti ena stranka ni dobila zadostno večino glasov, da bi sestavila vlado, kar pomeni, da bo bodoča vlada — vlada koalicijske.

## Milijone bomo uporabili za poraz Trumana

Washington — A. F. Whitney, vodja unije ameriških železniških delavcev, organizirani pri "Bratovščini spremnikov", je dejal po zlonamerni stavki: "Cel sklad 47.000.000 dolarjev, ki ga ima unija železniških delavcev, bomo uporabili v volivni kampanji za poraz Trumana".

To izjavo je podal potem, ko so se železniški delavci morali povrniti na delo, proti katerih stavke, predsednik Truman je predložil senatni zbornici drastične ukrepe, da jih sprejme. Tako stališče predsednika je poslužilo ameriškim velepodjetnikom in zlasti reakcionarnemu časopisju za mobilizacijo hrupa proti stavki ter njenim zlonamernim. Celotno senatno zbornico posameznih senatorji so naglasili, da je Truman postal kot predsednik le po naključju, da bo pa narod zagotovo vedel poplačati

## Mornarji pognali stavkolomce - borba s policijo

Cornwall, 3 junija. — Stavkolomci mornarji na tovornem parniku "City of Windsor", so prisilili kapitana in ostale častnike tega parnika, da se parnik ustavi v tej luki. Mornarji so potem ko se je parnik ustavil, pognali skupino stavkolomcev kljub močnemu oddelku policije, katere je skušala ščititi stavkolomce. Mornarjem se je pridružilo mestno prebivalstvo ter protestiralo proti zapostitvi stavkolomcev in policije.

Mornarji so stavkolomce odgnali izven mesta in jih sverili pred povrtnitvijo z namenom, da bi služili kot najbolj prezrta skupina "stavkolomci" velepodjetnikom parniških družb.

Ko so jih zapodili mimo zbrane mestnega prebivalstva, se je mestno prebivalstvo zgražalo nad skupino stavkolomcev in navdušeno podprvaljo odločno stavkolomce mornarjev.

Medtem v pristanišču Thorold, Ont., je prišlo do bitke izmed stavkolomcih mornarjev in policije. Mestna, provincijalna in državna policija je navadila s pendreki na stavkarje in na ta način skušala zavarovati skupine stavkolomcev, ki so bili pripravljeni prevzeti delo na gotovih parnikih, kateri se vsled stavke nahajajo v tem pristanišču.

V pristanišču Toronto, se računalo, da je na vsakega stavkarja, ki je na piketni straži, tri policaji.

## Provokacijska poročila

Rim, 4 junija — Londonski "Daily Mail" prinaša vest iz Rima, da je v okupirani coni A poročal o obsednem stanju vsled "splošne mobilizacije v Jugoslaviji".

Poročila iz Rima, ki jih londonski "Daily Mail" posnema z posrednim užitkom izvajanja na račun Jugoslavije, niso prva in niso tudi poslednja. Rim je že nekajkrat poročal o jugoslovanski mobilizaciji, pokazalo se je pa, da so taka poročila le provokacijska in posredno pripravljena pred gotovim nasiljem in terorjem v okupirani coni po zapadnih zaveznikih.

na, da je na vsakega stavkarja, ki je na piketni straži, tri policaji. Velepodjetniki parniških družb skušajo z pomočjo provincijalne, in mestne policije ter skupinami stavkolomcev, razbiti stavko mornarjev in sicer za voljo velikih dohodkov parniških družb.

Na velikih transparentih, ki so jih nosili in jih nosijo stavkarji na piketni straži, je posebno pomemben transparent s napisom: "Za časa vojne so nam klicali, da smo heroji — sedaj, ko zahtevamo boljše delovne in življenjske pogoje, nam pravijo, da smo kriminalci."

## MEMORANDUM DELEGACIJE JULIJSKE KRAJINE IN TRSTA

Delegacija Julijske Krajine, ki jo sestavljajo predstavniki izvojni, slovenske, hrvatske in italijanske narodnosti, katere je prispele v Pariz z namenom, da tako izrazi želje in aspiracije naroda Julijske Krajine, je naslovila sledeči memorandum, ki se nanaša na vprašanje Julijske Krajine in Trsta.

"Julijska Krajina je nedeljiva celina, katere večino tvori slovensko, slovensko-hrvatsko prebivalstvo. Italijanska manjšina je omejena le na neka obmejna mesta, kot n. pr. Trst, kateri pa je obkrožen s kompaktno slovenskim etničnim teritorijem. Prav zaradi tega so z presenečenjem in ogorčenostjo sprejeti med ljudstvom predlogi francoskih, britanskih in ameriških izvedencev v pogledu razmejitve italijanskojugoslovanske meje in še posebej ker se tu deli Julijsko Krajino na dva dela in sicer tako, da Trst pripade Italiji. Tako rešitev ljudstvo Julijske Krajine ne more sprejeti:

## GOUZENKOVO PRIČEVANJE SAMO GOVORICA

Montrea — Odvetnik obtoženca Freda Rosse-a za ogledušto, Joseph Cohen trdi, da je pričevanje Igor Gouzenka samo govorica. Odvetnik Cohen odločno zahteva potrdilo, da je imenovani izdajal neke informacije, ki so bile strogo državna tajnost drugih zunanji državi.

Obravnavajo se viši za zaprtimi vratni, dovoljeno je prisostvovati samo poročevalcem.

Vse kar zahtevajo mornarji je to, da se uredi dnevna šifra po 8 ur, da so upravičeni do plačanih počin ter zvišanje zaslužka za vse mornarje zaposlene na prometnih parnikih.

Vsled drznega postopanja policije in zaposlitve stavkolomcev, veliko število unijskih, naprednih in kulturnih gibanj, je naslovilo protestne resolucije federalni in provincijalni vladi s zahtevo, da se odstrani policijo in stavkolomce in prizna zahteve stakajočih mornarjev.

pa niti eden ne bi bil v stanju živeti z svojim lastnim ekonomskim življenjem, c) ker bi z tem obsežno zaledje izgubilo svoje stare in prirodno politična, kulturna in ekonomska središča.

Delegacija je v svojem memorandumu predložila Svetu zunanjih ministrov v Parizu, stvarne geografske, narodnostne, etnične in ekonomske potrebe, da se ozemlje kompaktno Julijske Krajine in Trst priključi k Jugoslaviji. Po jugoslovanski ustavi, Trst bi imel statut federalne republike Jugoslavije, kjer bi tudi ljudstvo italijanskega porenka imelo možnost za popolni nacionalni, kulturni in ekonomski razvoj in napredek.

## 10.000 ČLANOV AVTNE UNIJE SPREJELI RESOLUCIJO ZA PRIKLJUČITEV JULIJSKE KRAJINE K JUGOSLAVIJI

Toronto — Svet kanadskih južnih Slovanov je podal naslednje poročilo v zvezi resolucij za priključenje Julijske Krajine k Jugoslaviji, ki so jih sprejele na svojih sejah številne unije kanadskih delavcev. To poročilo pravi:

"Vedno večje število kanadskih delavskih unij je sprejelo resolucije, v katerih se zahteva, da kanadska vlada podpre predlog na mirovni konferenci za priključenje Trsta in Julijske Krajine k Jugoslaviji.

Nedavno je poleg drugih organizacij sprejelo take resolucije 24 lokalnih unij in 3 "Trades and Labour Councils" (pri katerih je zastopano desetine lokalnih unij), a prav te dni Svet kanadskih južnih Slovanov je prejel obvestilo, da so istotako sprejele resolucije še sledeče unije:

Local 200, United Automobile Workers Union, Windsor, Ont. (največji unijski lokal avtних delavcev), v imenu več kot 10.000 članov.

Local 1-80, International Woodworkers of America, Duncan B.C., Canadian Seamen Union, Vancouver B.C.

Motion Picture Projectionist Union, Toronto.

United Brotherhood of Carpen-

ters and Joiners, Quebec City. Midlandvale Local Union, 172 United Workers of America, Drumheller, Alberta.

Local 42, International Jewry Workers Union, Vancouver, Cement Workers Union, Local 166, Tod Inlet, B.C.

Brotherhood of Railway and Steamship Clerks, Freight Handlers, Express and Station Employees, Quebec City.

Poleg navedenih unijskih lokalov nadalje je sprejelo resolucijo 8 odsekov "Udruženje Ukrajinskih Kanadčanov", vsega skupaj do danes 68 odsekov.

Največje število unij, ki so sprejele resolucije se nahaja v Quebecu provinciji, zatem po številu British Columbia-j. V samem mestu Quebec, je bila sprejeta resolucija na seji "Trades and Labour Council-a", kjer je bilo prisotnih 110 delegatov, zastopnikov od več kot 40 lokalnih unij.

Podpora od strani kanadskih delavskih unij nam mora biti v spodbudo pri našem delu, to je nabiranju podpisov na peticije, na podlagi katerih bo sestavljen tudi memorandum in podnešen kanadski vladi za podporo predloga za priključenje Trsta in Julijske Krajine k Jugoslaviji.

IO. S.K.J.S.

## FAŠISTIČNI REŽIM V ŠPANJI PREDSTAVLJA NEVARNOST ZA MIR

New York — Dopisnik njujorškega "Times-a", poroča o delu podobnega varnostnega Sveta, ki je bil sestavljen na podlagi obtožbe zoper fašistični režim generala Franka v Španiji, kateri predstavlja nevarnost za mir v svetu. Ta odbor so sestavljali delegati Avstralije, Poljske (kateri je podala obtožbo zoper fašistični režim v Španiji), Francije, Kitajske in Brazilije. Odbor je imel nalogo izslediti na podlagi obtožbe dokaz, da se v Španiji nahajajo biv-

ši nazifasistični visoki uslužbenci ter drugi ubežanci, kateri so zaposleni zlasti pri poizkusu proizvodnje atomskih bombe in drugih morilnih sredstev z katerimi se skuša oživetiti fašizem in njegovo zločinsko morilno agresijo.

Kakor razvidno iz poročila tega dopisnika, delegacija ni dosegla popolni sporazum, posebno v kolikor se tiče dejstva, če fašistični režim generala Franka v Španiji predstavlja takojšno ali pa samo morebitno nevarnost za mir. Dr. Oskar Land, poljski delegat vztraja pri stališču, da predstavlja takojšno nevarnost in da bi bilo nespretno čakati ponovitve agresije zoper Abyssinijo ali pa dokler bi ne padale bombe na nedolžno prebivalstvo, kakor se je to zgodilo, ko sta Hitler in Musolini izvedla agresijo zoper Poljsko in Abyssinijo. Medtem ko ostali delegati vztrajajo na stališču, da Frankov režim v Španiji ne predstavlja takojšnje temveč "morebitno" nevarnost za mir.

Cela zadeva pride na razpravo pred Varnostni Svet Združenih narodov ter se pričakuje precej vroča debata posebno glede tega, da bi tudi vse druge države prekinile diplomatske odnose z fašističnim režimom v Španiji.

Tudi g. Bevinu čakajo dobre klofute zaradi njegovega apizarskega stališča napram fašističnemu režimu v Španiji, z strani opozicije v Laburistični partiji. Dozvedanja so, da bo opozicija zahtevala njegovo resignacijo.

## DOKUMENTI O IZDAJSTVU MIHAJLOVIČA

Z današnjim iztisom lista smo začeli priobčevati spis dokumentov o izdajstvu Draže Mihajloviča. Ti dokumenti, jasno z njegovim lastnoročnim podpisom potrjujejo, da je vršil vlogo za časa vojne kot izdajalec svojega naroda, sodeloval na strani fašističnih okupatorjev in četniških band, ki so morale nedolžno ljudstvo, ropale in ničle narodne imetje.

Čitatelji naj zasledujejo ta zelo važen dokument. Ured.

## Na rovarjenje sovražnikov miru je treba odgovoriti z utrjevanjem sodelovanja miroljubnih sil v svetu

Piše: Dušan Blagojevič

Razvoj povojnih razmer je pokazal, kako zelo pomembna in težka je naloga zgraditve in utrditve miru, ki jo je prevzela organizacija Združenih narodov. Zdaj je povsem očitno, da povojni svet ni le torišče konstruktivnih in miroljubnih prizadevanj vsekakor mogoč miru, ampak da je hkrati tudi arena precej intenzivno razpredne aktivnosti tistih elementov, ki ne želijo mir, ki želijo usmeriti zmago nad fašističnimi silami v smer, da bi zavzeli položaje za pripravljanje novega vojnega nasilja nad svobodoljubnimi narodi.

Potek in izid druge svetovne vojne, kakor tudi v kratkem povojnem razdobju pridobljene izkušnje na eni strani jasno kažejo, da je bil fašizem v vseh svojih oblikah in pod vsemi krinkami prej in zdaj v zgodovini najhujši sovražnik napredka človeštva, svobode in neodvisnosti svobodoljubnih narodov; na drugi strani pa kažejo, da je sovjetska sila, ki je prispevala brez primere največji delež za zmago, sila, ki zdaj sloni na nji največji del bremena za obrambo napredka, miru in svobode na svetu. Na podlagi iz-

kušnje druge svetovne vojne so svobodoljubni narodi sprevredili ne le, da so fašistični napadalci njihovi zakleti sovražniki, temveč da je hkrati njihov najboljši in najzvestejši prijatelj velika Sovjetska zveza.

Ta dejstva neovrženo pojasnjujejo, zakaj se dejavnost sovražnikov zdaj v glavnem v dveh smerah: — v njihovem prizadevanju, da ne onemogočijo utrditve miru na podlagi doslednega uničenja vseh ostankov in korénin fašizma, odnosno v njihovi očitni podpori ostalim oporiščem fašizma na svetu; 2 — v podpiranju besne protisovjetske kampanje. Tako s podpiranjem fašističnih ostankov reakcionarji izpodkopljejo temelje miru in se upirajo miroljubnim silam sveta pri njih prizadevanjih, da bi z doslednim izvajanjem sklepov teheranske in potsdamske konferenec zgradile ter utrdele mir. Sedanjim sovražnikom miru si hkrati s klevetanjem Sovjetske zveze prizadevajo, da bi izbili iz glav svobodoljubnih narodov, da je Sovjetska zveza neutrudljiva provokatorja v vojni za zmago nad evropskimi in azijskimi fašističnimi napadalci, zdaj v vojnem razdobju pa najdoslednejši bojevnik na braniku miru in demokracije sveta ter iskren pobornik svobode in neodvisnosti narodov. S klevetanjem Sovjetske zveze skušajo reakcionarni sovražniki miru prikriti in popačiti resnični demokratični in miroljubni značaj te glavne sile napredka in svobode, ki jih najbolj ovira pri njihovih potunjenih pustolovskih načrtih. "Sovjetska zveza je vedno pripravljena na složno in skupno delo z velikimi in malimi miroljub-

nimi narodi", je naglasil V. M. Molotov v svojem volivnem govoru v Moskvi. "V Sovjetski zvezi ni pustolovskih skupin, kakor med vladajočimi razredi v nekaterih drugih državah, kjer nezasišni imperialisti že zdaj dajejo izpodbudo za blebetanje o "tretji svetovni vojni", ki ni povsem nevarno. Pravi pristaši miru in varnosti narodov bodo našli tudi v bodoče v Sovjetski zvezi stalnega zaveznika in zanesljivo oporo".

Podpiranje fašističnih ostankov in kampanja proti Sovjetski zvezi sta dve zahrbni orožji v rokah sovražnikov svetovnega miru pri njihovem prizadevanju, da bi pahnili človeštvo znova v vojno katastrofo. Zato tudi ni naključje, da je g. Winston Churchill, oče sedanje grške "demokracije" pokrovitelj španskega fašizma in italijanskih fašističnih monarhistov, hkrati, ko je hujskal v Fultonu na tretjo svetovno vojno, nastopil proti Sovjetski zvezi z istimi klevetami, ki z njihovo pomočjo kalijo vodo v Evropi tudi njegovi varovanci v Grčiji, Španiji, Italiji itd. Prav tako ni naključje, da je vatikanska propaganda, ki se z vsemi silami zavzema za izvojevanje "krščanskega usmiljenja" in "odpuščanja" fašističnim zločincem, hkrati tudi središče za širjenje gnusnih laži proti Sovjetski zvezi in demokratičnim državam v vzhodni Evropi. Prav tako ni naključje, da Ankarški provokator, Jalčín, ki je znan po tem, da nikakor ne more preboleli nacistične Nemčije — "hrbtenice Evrope" tako neutrudno prepričuje zahodne prijatelje, odnosno g. Churchilla in podobne, da je že "odbila dvanaajsta ura", ko se je treba začeti z resnično

demokratičnimi silami v Evropi pogovarjati s pomočjo že precej oguljenega in povsem neučinkovitega "atomskega argumenta". Ni naključje, da je skušal Hearstov in drug reakcionarni tisk v Ameriki povzročiti z izmišljenimi vestmi o "napredovanju sovjetskih čet proti Teheranu" protisovjetski vojni alarm in ameriški javnosti, medtem ko hkrati v profašističnem "svobodnem" tisku, v "New York Timesu" brani celo take fašistične, razbojniške, kakršne je njihov "legendarni junak" Draža Mihajlovič.

Jasno je, da bi bilo povsem napakno podcenjevati nevarnost, ki jo skrivajo taka in podobna rovarjenja sovražnikov miru, na čelu katerih je kot ideolog, zdaj vsekakor g. Churchill, v svojem intervjuju dopisniku moskovske "Pravde" je generalisim Stalin v zvezi z govorom g. Churchilla v Fultonu dejal: "Dejansko je zdaj g. Churchill na stališču izizvalca vojne. In g. Churchill v tem pogledu ni osamljen — prijatelj ima ne le v Angliji, temveč tudi Združenih državah Amerike". Reakcionarni prijatelji v Angliji so dobro znani po tem, da želijo "osrečiti" Evropo s protisovjetskim "zahodnim blokom" in s takšno "demokracijo", po kakšni zdaj zaman vzdihujejo Anders in njegove teroristične tolpe na Poljskem, Maniu in Bratianu v Romuniji, petkovci in pastuhovci v Bolgariji itd., in katere se je tako sijajno "afirmiral" pri zadnjih grških volitvah. Mnenje in politiko g. Churchilla in njegovih prijateljev v Angliji tolmačijo zdaj razen drugih tudi listi "Time and Tide", "Daily Express", "Daily Mail" in podobni. Rezul-

tati te politike prijateljev g. Churchilla med osebami, ki so odgovorne za razmere v pasu "A" Julijske Krajine, je imela naša javnost že priliko spoznati tudi pri zadnjih dogodbah v Trstu ki je postal torišče odkritih fašističnih provokacij proti miru.

Angleški prijatelji g. Churchilla so tudi zelo dobro znani po svoji divji kampanji, ki jo vodijo že dalj časa proti Sovjetski zvezi. Za prijatelje g. Churchilla v Ameriki trdi njujorški dopisnik "Teleexpressa" Gladys Carter, da so se družili v organizacijo "koalicije južnih demokratov in republikancev v kongresu". Ta koalicija se po navedbah Carterja borila — v notranji politiki za uredbo zakonodaje, ki bi omejila pravice delavcev, za pobiranje volivnega davka, ki omogoča milijonno belcev na jugu Amerike in črncem glasovanje; za velike davke davke in male davke na podjetja; 2 — v zunanji politiki za ameriško vojaško nadzorstvo nad atomsko energijo; za podpiranje "vztrajne" politike proti Sovjetski zvezi; za omejevanje gospodarske pomoči novim demokracijam, ki so nastale po vsem svetu; za "popustljivo" politiko proti nemškimi in japonskim industrijalcem in drugim kolaboracionistom ter za splošno politiko, zaradi katere bi bil ves svet odvisen od ameriške premoči.

Kakšna je "vztrajna" politika proti Sovjetski zvezi ameriških in prav tako angleških prijateljev g. Churchilla in v kakšni meri pomeni nevarnost za svetovni mir, je bilo mogoče najbolje ugotoviti v kampanji Hearstovega in McCormikovega tiska in angleških reakcionarnih listov ob priliki "iranskega vprašanja". Ta kam-

panja se je, kakor znano, klavčno končala z razkrinkanjem izmišljotin o "prodiranju" sovjetskih čet v južni Iran in z objavo sovjetske iranskega sporazuma. Posledice protisovjetske kampanje v Ameriki opisuje Gladys Carter v svojem poročilu iz New Yorka. 20. marca z naslednjimi besedami: "Vročni naslovi v listih so zbudili med mnogimi ljudmi v Združenih državah Amerike vojno psi-

(Dolge na 4 str.)

## "EDINOST"

Published weekly at

206 Adelaide St. W., Toronto, Ontario,  
by Edinost Publishing proprietor  
in Slovenian Language

Registered in the Registry Office for the City of Toronto  
on the 25th day of June, 1942, as No. 47939 C. P.

### EDINOST

206 Adelaide St. W. Toronto, Ontario.

Izhaja vsako sredo v slovenskem jeziku. Naslov lista:  
Dopisi brez podpisa se ne vpoštevajo. Rokopis nenaro-  
čenih člankov in dopisov se ne vrača.

## X-RAY aparat za Slovenijo

Tako se glasi izjava, ki jo je podala Slovenska sek-  
cija pri Svetu kanadskih južnih Slovanov. Ta izjava ne  
potrebuje nobenega komentarija, ker dovolj jasno pove,  
kaj ji je namen in svrha.

Namen je zbrati med Kanadskimi Slovenci DESET TI-  
SOČ DOLARJEV, za katere naj bi se kupilo X-RAY apa-  
rat (Roentgenovi žarki) in ga odposlalo v imenu Kanad-  
skih Slovencev, sicer vseh tistih, ki bodo prispevali v to  
nadvisje plemenito in nujno potrebno svrhu, naravnost v  
bolnišnico na Gorniki ali pa Belo Ljubljano — prestolico  
Ljudske republike Slovenije.

Ta izjava pravi, da je potrebno en tisoč rojakov in  
rojakin, ki bi prispevali vsak po DESET DOLARJEV,  
kar skupaj znaša deset tisoč dolarjev. Dosedaj je na-  
branega že skoraj okrog dva tisoč dolarjev, medtem tudi,  
da sta se vršili dve okrožni konferenci odsekov Zveze  
Kanadskih Slovencev v južnem in severnem Ontario, ter  
odobrili polovico dohodkov v ta sklad.

Med našimi rojaki že sedaj vlada veliko zanimanje  
za kampanjo, ki bo začela dne 15. junija in se bo konča-  
la dne 15. septembra. Torej tri mesece bo na razpolago v-  
sem društvom in organizacijskim odsekom kakor tudi  
glavnim odborom slovenskih ustanov, enako tudi vsem  
poedincem, ki ne pripadajo nobeni organizaciji, da bodi-  
si z skupno prireditvijo ali pa dobrovoljnimi prispevki  
prispevajo v ta sklad ter tako omogočijo uspeh kampa-  
nje za deset tisoč dolarjev.

Ta nujno potreben aparat bo služil v spomin Kan-  
adskih Slovencev, ki so povrh svojih prispevkov k sku-  
pni pomoči narodom Jugoslavije, zbrali dovolj ve-  
liko vsoto denarja, kupili X-RAY aparat in ga poslali v  
Slovenijo.

To bo res častni spomin, ki bo v dobi obnove toliko  
mučene in oropane naše rojstne domovine z strani zu-  
ganih kupatorjev in domačih izdajalcev, služil svrhi za  
narodno zdravje in blaginjo.

Zatoraj naj ne bo med nami niti enega, kateri bi ne  
prispeval po svoji moči v sklad za X-RAY aparat, da ga  
pošljemo čimprej na razlogo našemu narodu v Sloveniji!

## Utrjevati narodno edinstvo pomeni delati za mir

Na drugem mestu v tem iztisu smo priobčili dva ze-  
lo važna članka, ki podajata kakor eden tako tudi drugi  
čitateljem temeljit pregled točasnih problemov v svetu.

Izjava sovjetskega vnarnjega ministra Vjačeslava  
M. Molotova, na objektivni način razpravlja vzroke radi  
katerih se ni dosegel popoln sporazum na konferenci  
Sveta vnarnjih ministrov v Parizu. Navaja očitni primer  
kako sta vnarnja ministra Vel. Britanije in Amerike vz-  
trajala na stališču ne samo po zasegi oblasti nad gotovi-  
mi bazami v svetu, ampak istočasno v smeri rušenja do-  
ločb moskovske in poudamske konference.

Posamezni reakcionarni krogi so že pred zaseda-  
njem Sveta vnarnjih ministrov zagovarjali revizijo določb,  
ki jih v mednarodnih ozirih dočate obe konferenci, ki so  
jih v popolnem soglasju podpisali Veliki Trije, to je po-  
kojni predsednik Združenih držav, Roosevelt, premier  
Sovjetske Unije, generalisim Stalin in bivši premier Vel.  
Britanije, Churchill.

Ti krogi toraj zahtevajo revizijo določb, ki so po-  
stale enako obvezne za vse svetovne velesile in Zdrže-  
ne narode, da se povojni svet dejansko zgradi na zdravi  
podlagi in z tem odstrani kakršno koli nevarnost, ki bi  
ogrožala mir in varnost sveta.

Kaj drugega more pomeniti to, kakor razušiti ve-  
like obveznosti, ki so podpisane s krvjo in neštetiimi žrtva-  
mi narodov, ki so se borili proti fašistični tiraniji, proti  
rasni mržnji, ki jo je v svetu zanetila strupena fašistična  
propaganda in naposled proti ekonomskemu monopolu,  
kateri bi omejeval ekonomski, kulturni in narodni razvoj  
osvobodjenih narodov.

To in nič drugega ne pomeni drzna anti-sovjetska  
gonja, drzna anti-jugoslovanska gonja, drzna anti-delav-  
ska gonja, drzna špekulacija odgovornih krogov, kateri  
streme za povrnitvijo sveta v predvojno dobo. To se oči-  
tno izraža v stališču, ki sta ga zavzela vnarnja ministra  
Anglije in Amerike v mednarodnih ozirih, kakor se iz-  
raža v domačih zadevah posebno v drastičnih ukrepih  
in načinu oblasti proti stavkajočim delavcem, kateri zaht-  
evajo pošteno delo, pošteno plačo, boljše delovne in živ-  
ljenske pogoje.

Vsled teh in takih razmer v svetu in na domačem tlu,  
utrjevati narodno edinstvo, pomeni delati za mir, pome-  
ni delati za pravice narodov, pomeni delati za boljše de-  
lovne in življenske pogoje.

Z ozirom na to, članek, ki ga je napisal Dušan Bla-  
gojevič, daja čitatelju jasno sliko povojnega sveta, ter  
vzroke, ki so nastali v mednarodnih ozirih zaradi drzne  
imperialistične špekulacije.

Našim čitateljem priporočamo, da pazno prečitajo  
oba članka, ki sta po svojima predmetoma tesno vezana.  
Podajata temeljit pregled točasnih zadev v svetu.

## Piknik v Severnem in Južnem Ontario

Okrožna konferenca, ki se je vršila v Kirkland Lake  
minulo nedeljo dne 2. junija, je med drugim sklenila pri-  
rediti okrožni piknik v nedeljo dne 4. avgusta. Da bo  
piknik res ena velikih narodnih manifestacij, se obeta z  
tem, ker bodo skupno sodelovali odseki Zveze Kanadskih  
Slovencev.

Prav tako je sklenila konferenca odsekov Zveze v  
južnem Ontario, in določila dan za okrožni piknik dne  
11. avgusta, ki se bo vršil na zelo prijaznem prostoru Port  
Wheller-ju.

# IZJAVA MOLOTOVA O KONFERENCI VNAJNJIH MINISTROV V PARIZU

V naslednjem prinašamo tekst Molotove izjave, ki  
jo je podal v zvezi konference vnarnjih ministrov za zu-  
nanje zadeve štirih svetovnih velesil. Razprava Molotova  
o tej konferenci, njenem uspehu in neuspehu ter razlog  
radi katerega ni uspela, je velikega pomena. Podaja te-  
meljiti odgovor ne samo o razlogu radi katerega ni us-  
pela, ampak tudi o različnih pogledih na povojni svet z  
strani Sovjetske zveze z ene strani in Anglije, Amerike  
in Francije združene strani. Tekst Molotove izjave je obja-  
vila moskovska "Pravda", glasi se:

"V soglasju sklepa moskovske  
konference vnarnjih ministrov, ki  
se je vršila v decembru lanskega  
leta, se je vršila konferenca Sve-  
ta vnarnjih ministrov v Parizu.

Znano je, da se je moskovska  
konferenca ravnala na podlagi  
sklepe, ki so bili sprejeti na kon-  
ferenci v Berlinu, ter sprejela  
sklep, ki je določal pripravi mi-  
rovnih pogojev za Italijo, Bolgarijo,  
Romunijo, Madžarsko in Finsko.

Sovjetska delegacija je na za-  
sedanju v Parizu zavzela stališče,  
da je treba neposredno izpolniti  
sklepe moskovske konference, ki  
določajo sklicati konferenco za  
razpravo mirovnih pogojev in si-  
cer potem, ko so načrti za te po-  
goje spopolnjeni.

Napram sklepu moskovske kon-  
ference nujno je, da se pri se-  
stavljanju omenjenih mirovnih po-  
gojev doseže potrebni sporazum  
med vladiami Sovjetske zveze,  
Anglije in Amerike, ter z ozirom  
na Italijo, enako sporazum z  
Francijo.

To pomeni, da so te vlade dol-  
žne pripraviti načrt mirovnih po-  
gojev predno se skliče mirovna  
konferenca 21. narodov.

### POT BYRNESA JE POT DVEH KONFERENC

Nasprotno tolmačenje bi dove-  
lo v situacijo, kjer bi, recimo  
namesto enega načrta mirovne  
pogodbe z Italijo predložili dva  
načrta.

V takem slučaju bi ena stranka  
na konferenci podpisala eno  
mirovno pogodbo, medtem ko bi  
druga stranka podpisala drugo —  
to bi v resnici pomenilo fiasko  
kakšne koli zamisli na edinstvo  
mirovne konference.

Ako bi sledili tak način, tedaj  
bi imeli ne eno, ampak dve mirov-  
ni konferenci, z čem bi bile težnje  
narodov in trajen mir ogrožena.  
Da je tak način nepravilen, je do-  
volj jasno.

Prav zaradi tega sovjetska de-  
legacija se ni strinjala s predlo-  
gom ameriške delegacije, da bi se  
določil dan za sklicanje mirovne  
konference brez obzira na pred-  
hodni sporazum pri sestavi miro-  
vnih pogojev.

Jasno je tudi, da predlog ame-  
riške delegacije, ki ga je podpi-  
rala britanska delegacija, je na-  
perjen proti sklepom berlinske in  
moskovske konference ter v sploš-  
nem smislu bi lahko dovedel do  
resnih in neželjenih posledic bo-  
dočega razvoja prijateljskih od-  
nosov med narodi, katerih so  
težnje po zgraditvi trajnega miru.

Vsled tega so napori sovjetske  
delegacije v Parizu imeli za cilj  
ustvariti sklepe sporazuma na  
glavnih vprašanjih o načrtu mi-  
rovnih pogodb z Italijo, Romu-  
nijo, Bolgarijo, Madžarsko in  
Finsko.

### DOSEŽENI SO VSAJ NEKA- TERI POSITIVNI REZULTATI

Mora se priznati, da so v tem  
pregledu doseženi nekateri poziti-  
vni rezultati, četudi se jih ne more  
računati kot zadovoljive. Kot re-  
zultat dela pariške konference  
priprave mirovnih pogodb za Ro-  
munijo, Bolgarijo, Madžarsko in  
Finsko razen ekonomskih skle-  
pov, ki niso razmotrivani, se sma-  
tra v glavnem končano.

Vlade ki so bile zadolžene pri-  
praviti te pogodbe, so se soglasile  
po vseh bazičnih vprašanjih, to  
je: teritorialnem in vojaškem ure-  
jenjem, repeticijami in drugimi.  
To se odraža v dejstvu, ker je  
priporočilo sovjetske vlade — na  
uslovih razorožitve v katerih so  
vključene samo osnovne obveze  
satelitnih držav — uporabljeno  
kot baza za navedene mirovne po-  
goje, kateri v celoti varujejo le-  
gitimne interese zaveznikov brez  
kakšnega koli zunanjega vmeša-  
vanja v notranje zadeve teh drž-  
av.

Vprašanja, ki so ostala nereše-  
na z ozirom na mirovno pogodbo  
z Romunijo, Bolgarijo, Madžar-  
sko in Finsko, se v glavnem na-  
našajo na ekonomske pogodbe,  
katere pa ni razpravljala Svet  
vnarnjih ministrov, ampak po se-  
bni komisiji in posebej glede  
nekaterih razlik v tej zadevi.

Vendar pa ta vprašanja kot je  
trgovina in plovnost po Donavi,  
v kolikor se nanaša na važne in-  
terese podonavskih držav, so bila

### VPRASANJE DONAVE

Sovjetsko gledišče v pogledu tega  
vprašanja je, da se ga ne more  
razpravljati in sprejeti sklepe  
brez sodelovanja podonavskih ze-  
melj, če se hočemo ravnati po  
želji za razvoj prijateljskih odno-  
šajev z njimi. Vprašanje prometa  
po Donavi, je na prvem mestu za-  
deva podonavskih držav samih,  
katero je ne mogoče odločiti z  
mirovnimi pogodbami s posamez-  
nimi podonavskimi državami.

Hkrati pa je nemogoče smatrati  
za pravilno, če bi katere ne-po-  
donavske države lastile si pravo-  
diktiranja svoje volje podona-  
vskim državam, ter jim nalo-  
žiti upravo, katere bi ne bila v  
interesu teh držav in zlasti ne  
zaveznikov (Čehoslovaški in Ju-  
goslaviji).

V kolikor se tiče mirovne po-  
godb z Italijo, situacija je daleč  
bolj nejasna. Pri tem vprašanju  
se izražajo razlike v nekoliko os-  
novnih vprašanjih, kot n.p. pla-  
čanje repeticij, usoda bivših ita-  
lijanskih kolonij, italijansko-jugo-  
slovanski mej, usodi Trsta in še

nekoliko drugih.

Vzamimo samo vprašanje re-  
peracij. V 1941-42. letu, letu, ne-  
koliko stotin tisočev vojske faši-  
stične Italije je navalilo na teri-  
torij ZSSR. Skupaj z Hitlerjevci  
ta vojska je oropala prestolico  
Sovjetske Belorusije Minsk, za-  
tem Harkov in mnoga druga me-  
sta in vasi v Ukrajini, prispela  
do reke Don in prizadela ogrom-  
no škodo naši zemlji.

Te zahteve Sovjetske zveze na  
konferenci v Parizu, je podpirala  
samo francoska delegacija, med-  
tem ko ameriška in vred z njo  
britanska delegacija nista podpi-  
rala niti celo teh opravičenih zaht-  
ev Sovjetske zveze. Dovolj je  
omeniti samo to, da je delegacija  
Združenih ameriških držav pred-  
ložila, da se v prej omenjeno re-  
peracijsko vsoto vključi vrednost  
vojnih ladij, ki so Sovjetski zvezi  
dodeljene kot vojni plen na raču-  
n Italije, če tudi so še na ber-  
linski konferenci pri razpravi  
nemškega problema, ameriška, an-  
gleška in sovjetska delegacija us-  
tanovile, da se sovravno morna-  
rico more smatrati kot vojni plen  
ki se ga ne more vključiti v iz-  
plačilo za reparacije.

RAZLIČNI POGLEDI

Tukaj Molotov navaja neslučaj-  
nost, da predstavniki držav, katere  
niso izkusile sovravno invazijo na  
svojem teritoriju, gledajo na  
vprašanja repeticij drugače in  
celo z neko popustljivostjo na-  
pram sovravniku. Tukaj se je  
poslužil zelo znane izreke, ki pravi-  
ti: da sit lačnemu ne verjame!"

Medtem ko se ameriška in bri-  
tanska delegacija obojevalno po-  
našata v pogledu, da bi Italija  
plačala vojno odškodnino, samo  
italijansko časopisje prinaša po-  
ročila iz katerih je razvidno, da  
Italija plača velike vsote v svrhu  
okupacijskih stroškov na račun  
Britancev in Amerikancev. Celu  
so bili ti stroški znižani za neko-  
liko milijonov dolarjev z ciljem,  
da se zadovolji Italijo z ozirom  
na repeticijske zahteve Sovjetske  
zveze.

### NOVA USTAVA

Naše ustave se ne sme gledati  
odnosno smatrati kot program za  
budućnost, nego se je mora smat-  
rati kot legalizacijo že obstoje-  
čega stanja. Je to izrazito in sa-  
mo naša jugoslovanska ustava, ki  
koreninami na naših izkušnjah in  
prijateljih, ki so plod sto in sto  
let trajajočega robstva, izraz časa  
kraja in načina v katerem živimo,  
izraz edinstvene, ephalne dobe,  
vzpna, samoniklosti, naporov  
trenj, preizkušenj, borb, vojaške  
politične zmage nad nazifašistič-  
nem ustrojem onih brezvestnih  
surovih metod, s katerimi smo vo-  
dili trdo, neizprosno borbo na živ-  
ljenje in smrt. Dokler ni bil us-  
tvarjen naš, specifično jugoslo-  
vanski sistem demokratičnosti,  
sta glede tega obstajala v glav-  
nem dva demokratska sistema;  
zapadno in vzhodno evropski sis-  
tem; zapadni, zgrajen še vedno na  
plasteh privilegiranih stanov, ki  
delavski razred še vedno izkoriš-  
čajo in ga ne upoštevajo dovolj  
pri soodločanju državnih poslov;  
vzhodni je popolnoma socialistič-  
ni sistem.

### VPRASANJE JUGOSLOVAN- SKE-ITALIJANSKE MEJE

Vprašanje jugoslovanske-itali-  
janske meje in Trsta, se smatra  
eden od glavnih problemov konfe-  
rence v Parizu.

Sovjetska delegacija je na tem  
vprašanju podpirala Jugoslavijo.  
Za samsa zahteva po priključitvi  
Juljske Krajine je toliko opravi-  
čena za Jugoslavijo, da bi ne  
smel nihče biti nasproten. Nihče  
se ni drznil braniti rapalske skle-  
pe po prvi svetovni vojni, ki so  
določili Juljsko Krajino Italiji.  
Jasno je bilo vsem, da je to del  
jugoslovanskega nacionalnega te-  
ritorija na katerem prevladuje ve-  
čina Slovencev in Hrvatov.

Toda poleg vsega tega po pred-  
logu ameriških, angleških in fran-  
coskih izvedencev, Juljska Kraji-  
na bi se imela razdeliti na dva  
dela — na vzhodni in zapadni  
del. A, vred s zapadnim delom,  
kateri napram francoskemu na-  
črtu vsebuje samo mali del Julij-  
ske Krajine, Trst, kateri tvori  
glavino cele Juljske Krajine —  
bi bil odtrgan od Jugoslavije. Sa-  
mo mesto Trst, kljub temu, da  
v njemu živi večina italijanskega  
prebivalstva, se ne more ločiti od  
Juljske Krajine brez da bi ne bili  
močno prizadeti nacionalni inte-  
resi Jugoslavije in brez težkih  
ekonomskih posledic za mesto  
samo.

Tako je tudi problem jugoslo-  
vanske-italijanske meje ostal ne-  
rešen. Povsem jasno je, da to za-  
hteva neposredno ostvaritev do-  
ločb v duhu nacionalnih intere-  
sov našega skupnega zaveznika  
— Jugoslavije.

Nadaljevanje in konec prihodnjih

(Dalje na 4 str.)

# Pismo prijatelju v tujino

Piše: K. Gornik-Dolinski

Inozemstvo je dejalo: V Ju-  
oslaviji ni prave demokracije, pri  
volitvah ne more priti do izraza  
volje posameznika; vsak bo pri-  
slijen voliti samo ono listo, ki jo  
bo predložila ljudska fronta. Vsak,  
ki bo šel na volišče, bo moral voli-  
ti samo kandidate Ljudske fronte,  
ker pač drugih kandidatnih list in  
skrinjic ne bo na razpolago. —  
Država je dovolila, da se smejo  
predložiti samostojne kandidatne  
liste, a te se ob volitvah niso  
pojavi le iz razloga, ker si nikdo  
ljudskih list ni upal predložiti in  
to ne radi strahu pred državno  
oblastjo, ampak iz strahu pred  
ljudskimi množicami. Poskušali  
so ustanoviti take kandidatne li-  
ste, a niso dobili volilcev, ki bi  
na take ločene kandidatne liste  
pristali. Naši ljudje, pa, najbodo  
v Sloveniji kot v Srbiji, ali Ma-  
cedoniji, imajo od stare Jugosla-  
vije pač dovolj dokazov, da so  
demagogije pač obstojale v naši  
stari državi, da pa za to ni mesta  
v novi Jugoslaviji. Z demagogije  
je naše ljudstvo obračunalo enkrat  
in za vselej. Pri nas ima moralno  
pravo nastopati v imenu ljud-  
stva nič ne opravi, je hotela spre-  
membo izsiliti naravnost pri vod-  
stvu države: odstopili so oni mi-  
nistri, ki so "kravvo in težko" o-  
svobodilo borbo vodili vse čas  
vojni pri dobro obloženih mizah,  
na plesnih prireditvah, v marmori-  
natih palačah, v udobnih stano-  
vanjih. Ti ljudje so pozabili, da  
je bila za jugoslovanske partiza-  
ne miza — lastno koleno, ko se  
borec ves izmučen usedel narav-  
nost na zemljo, v najboljšem slu-  
čaju na tnalo, vejo ali porobek v  
gozdu. Plesne prireditve so bile  
bogate in pestre: jate ptic, vse  
poljske in gozdne živali, so bili  
dobrodošljci gostje in če je v ne-  
posredni bližini regljala še strojni-  
ca, je bila slovesnost naravnost  
božanska. Mesto marmornatih  
palač, je bil dom vsakega pošte-  
nega Slovana, naše vseprostrane,  
toliko izmučena narava: travnik,  
livada, razor ob njivi, doline, ko-  
tanje in vrh hriba ali gore. Ljud-  
stvo je vse to gledalo štiri dolga  
leta, spoznalo resnico in besedam  
ljudi, ki so sladko prigovarjali, ni  
verjelo. Oni, ki so hoteli predlo-  
žiti svoje kandidate, so to videli  
in so se ustrašili, torej ne državne  
oblasti, ampak volivcev — in list  
raje niso predložili.

### IZKLICANJE REPUBLIKAN- SKE OBLIKE VLADAVINE

Inozemstvo je že od nekdaj gle-  
dalo na balkanske narode, kot na  
narode upornike, kot na več en  
sod napolnjen s smodnikom. Nik-  
dar pa inozemstvo se ni poglabilo,  
ker je bilo zato pač preveč leno,  
da bi se vprašalo; kje je in kaj je  
globlji vzrok taki razgibanosti, in  
temu večnemu stremljenju po iz-  
boljšanju položaja? — Da se vse  
balkanske narode zatira, da se  
jim namenoma ne da nikake izo-  
brabze, da se jim kratijo najos-  
novnejše pravice, da se ščiti vse  
vsiljivce, izkoriščevalce, izmozga-  
č, pa naj se ti skrivajo pod plaš-  
čem kmečkega mogotca, finančni-  
ka, tovarnarja, duhovnika, profes-  
sorja, ministra ali kronane glave  
— vsega tega inozemstvo ni hote-  
lo videti in je podvezlo vse, da so  
tudi vsi dobrohotni posamezniki  
kaj kmalu izgubili vse veselje je-  
kakljati se v ta razmišljanja. Lju-  
dije ki so bili privilegirani ob roj-  
stva, ki so bili izven zakona, kate-  
rih edina naloga je obstajala v iz-  
koriščanju ljudskega premoženja  
in v kupčenju lastnih sredstev,  
ljudje, ki so vživali celo to predno-  
st, da svoje apanaže niso prejimali  
v celoti v valuti lastne države (ker  
v to niso zaupali), ljudje, ki so  
imeli svoje premoženje, ki so ga  
izsilili iz znoja in žuljev lastnih  
podanikov, naloženo po zakladni-  
kah inozemskih držav, ljudje, ki so  
ustvarjali v lastni državi sistem  
terorja in izmozgovanja, sistem  
peto-kolone, klečeplastva in petoli-  
zunstva tujih vladajočih plasti,  
ljudje ki so svoj lastni narod  
sramotno izdajali na vsakem ko-  
raku in ga koncem še sramotno  
zapustili, potem ko so ga oropali  
še državnega zaklada. — Z vsemi  
temi ljudmi je ljudstvo hotelo ob-  
računati za vselej, na način, ki ga  
more provesti samo tako vsestran-  
sko in korenito izmozgavano ljud-  
stvo, kot so bili narodi stare Ju-  
goslavije. S tem, da je pri nas  
uveden republikanski sistem, so

okupacijskih stroškov na račun  
Britancev in Amerikancev. Celu  
so bili ti stroški znižani za neko-  
liko milijonov dolarjev z ciljem,  
da se zadovolji Italijo z ozirom  
na repericijske zahteve Sovjetske  
zveze.

### SOVJETSKE REPERACIJSKE ZAHTEVE

Z invazijo na Jugoslavijo, Grči-  
jo in Albanijo, italijanska faši-  
stična vojska je tem zemljam pri-  
zadela ogromno škodo. No, vze-  
majč v obzir dejstvo, da je zad-  
nja leta vojne "demokratska" Ita-  
lija sodelovala na strani zavezni-  
kov, Sovjetska zveza je omejila  
svoje repericijske zahteve na  
zmerno vsoto 100 milijonov do-  
larjev.

To naj bi služilo če ne drugo  
pa vsaj kakor opomin, da je ne-  
mogoče oprostiti agresijo in in-  
vazijo na tuje ozemlje. Istočasno  
Sovjetska zveza zahteva /opravi-  
čene zahteve repericij za Ju-  
oslavijo, Grčijo in Albanijo, kar  
skupno znaša 200 milijonov do-  
larjev.

Ta vsota kaže, da naše repere-  
cijske zahteve od Italije, morejo  
nadomestiti samo majhen del  
ogromne škode, ki nam je bila  
prizadeta za časa vojne.

Te zahteve Sovjetske zveze na  
konferenci v Parizu, je podpirala  
samo francoska delegacija, med-  
tem ko ameriška in vred z njo  
britanska delegacija nista podpi-  
rala niti celo teh opravičenih zaht-  
ev Sovjetske zveze. Dovolj je  
omeniti samo to, da je delegacija  
Združenih ameriških držav pred-  
ložila, da se v prej omenjeno re-  
peracijsko vsoto vključi vrednost  
vojnih ladij, ki so Sovjetski zvezi  
dodeljene kot vojni plen na raču-  
n Italije, če tudi so še na ber-  
linski konferenci pri razpravi  
nemškega problema, ameriška, an-  
gleška in sovjetska delegacija us-  
tanovile, da se sovravno morna-  
rico more smatrati kot vojni plen  
ki se ga ne more vključiti v iz-  
plačilo za reparacije.

RAZLIČNI POGLEDI

Tukaj Molotov navaja neslučaj-  
nost, da predstavniki držav, katere  
niso izkusile sovravno invazijo na  
svojem teritoriju, gledajo na  
vprašanja repericij drugače in  
celo z neko popustljivostjo na-  
pram sovravniku. Tukaj se je  
poslužil zelo znane izreke, ki pravi-  
ti: da sit lačnemu ne verjame!"

Medtem ko se ameriška in bri-  
tanska delegacija obojevalno po-  
našata v pogledu, da bi Italija  
plačala vojno odškodnino, samo  
italijansko časopisje prinaša po-  
ročila iz katerih je razvidno, da  
Italija plača velike vsote v svrhu  
okupacijskih stroškov na račun  
Britancev in Amerikancev. Celu  
so bili ti stroški znižani za neko-  
liko milijonov dolarjev z ciljem,  
da se zadovolji Italijo z ozirom  
na repericijske zahteve Sovjetske  
zveze.

Po drugi strani vemo, da so  
italijanski industriji potrebna na-  
ročila. Sovjetska zveza je pri-  
pravljena založiti italijansko in-

### NOVA USTAVA

Naše ustave se ne sme gledati  
odnosno smatrati kot program za  
budućnost, nego se je mora smat-  
rati kot legalizacijo že obstoje-  
čega stanja. Je to izrazito in sa-  
mo naša jugoslovanska ustava, ki  
koreninami na naših izkušnjah in  
prijateljih, ki so plod sto in sto  
let trajajočega robstva, izraz časa  
kraja in načina v katerem živimo,  
izraz edinstvene, ephalne dobe,  
vzpna, samoniklosti, naporov  
trenj, preizkušenj, borb, vojaške  
politične zmage nad nazifašistič-  
nem ustrojem onih brezvestnih  
surovih metod, s katerimi smo vo-  
dili trdo, neizprosno borbo na živ-  
ljenje in smrt. Dokler ni bil us-  
tvarjen naš, specifično jugoslo-  
vanski sistem demokratičnosti,  
sta glede tega obstajala v glav-  
nem dva demokratska sistema;  
zapadno in vzhodno evropski sis-  
tem; zapadni, zgrajen še vedno na  
plasteh privilegiranih stanov, ki  
delavski razred še vedno izkoriš-  
čajo in ga ne upoštevajo dovolj  
pri soodločanju državnih poslov;  
vzhodni je popolnoma socialistič-  
ni sistem.

### VPRASANJE JUGOSLOVAN- SKE-ITALIJANSKE MEJE

Vprašanje jugoslovanske-itali-  
janske meje in Trsta, se smatra  
eden od glavnih problemov konfe-  
rence v Parizu.

Sovjetska delegacija je na tem  
vprašanju podpirala Jugoslavijo.  
Za samsa zahteva po priključitvi  
Juljske Krajine je toliko opravi-  
čena za Jugoslavijo, da bi ne  
smel nihče biti nasproten. Nihče  
se ni drznil braniti rapalske skle-  
pe po prvi svetovni vojni, ki so  
določili Juljsko Krajino Italiji.  
Jasno je bilo vsem, da je to del  
jugoslovanskega nacionalnega te-  
ritorija na katerem prevladuje ve-  
čina Slovencev in Hrvatov.

Toda poleg vsega tega po pred-  
logu ameriških, angleških in fran-  
coskih izvedencev, Juljska Kraji-

# X-RAY APARAT ZA SLOVENIJO!

## KAMPANJA ZAČNE 15 JUNIJA IN SE KONČA 15 SEPTEMBRA

### Vsem Slovincem in Slovenkam v Kanadi

Dragi bratje in sestre!

Že dalj časa so Kanadski Slovenci, ki so skupno z sbrati Hrvati, Srbi in Macedonci delali in doprinali v fond pomoči narodom Jugoslavije pod vodstvom Sveta kanadskih južnih Slovanov, želeli storiti nekaj sami, kar bi poleg skupnega dela izražalo njihove simpatije in ljubezen do krvnih bratov in sester v Sloveniji.

Mnogo se jih je glede tega obrnilo na uredništvo Edinost, ter poleg svoje naročnine priložili še dolar ali pa dva v sklad pomoči slovenskemu narodu. Mnogi so se enako obrnili na Izvršni odbor Zveze Kanadskih Slovencev kot priključeno ustanovo Svetu Kanadskih južnih Slovanov, ali bi ne prevzela vodstvo gotove akcije, ki bi bila namenjena za pomoč narodu in zlasti podhranjenim otrokom v Sloveniji. Mnogi so obljubili pomagati tako akcijo kar največ mogoče, če tudi pod nobenim pogojem ne želijo ovirati ali podceniti skupne akcije, vedoč da edino v skupnosti je moč — je uspeh največji. To se je zlasti pokazalo v starem kraju za časa osvobodilne vojne, pa tudi tukaj, kjer je takorekoč peščica južnoslovenskih izseljencev pod pokroviteljstvom Sveta kanadskih južnih Slovanov doprinesla in zbrala do blizu en milijon vrednosti pomoči narodom Jugoslavije. Zato je tudi v bodoče še vedno najvažnejše skupno delo in ena od neposrednih nalog za utrditev bratskega edinstva med nami samimi ter z tem tudi zagotovitev našemu delu dober in večji uspeh.

Vendar si pa vsak želi nekaj, kar bi označevalo v spomin sedanjim in bodočim pokolenjem povrh vsega tega. Želi si, da bi bilo njegovo ime med številnimi imeni onih, ki so prispevali svoj delež pri zgraditvi ene ali druge zgodovinske stavbe — nekaj, kar bi služilo našemu narodu pri njegovi gospodarski in ekonomski obnovi — narodni blaginji.

Tako spominsko pločo si žele videti kanadski Slovenci, da bi služila njihovem vzglednemu delu, njihovi rodoljubni zavesti, da so bili na strani svoje rojstne domovine in ji pomagali tako v dneh težkega boja kot v dneh po osvoboditvi pri obnovi.

#### TA NJIHOVA ŽELJA POSTAJA SEDAJ STVARNOST!

Kaj lepšega si moremo zamisliti kakor zbrati \$10.000.00, da kupimo X-RAY aparat (Roentgenovi žarki) z vsemi njegovimi deli in ga odposljemo v bolnico na Golnik, iz katere so ta neprecenljivi aparat oropali nemški fašistični razbojniki.

V Združenih državah nabirajo za sklad otroške bolnice. Sklad, ki je potreben za zgraditev tako bolnice na število ameriških Slovencev, ni pretiran. Preračunano je, da je treba zbrati 200 tisoč ameriških dolarjev. Dvesto tisoč dolarjev na nad dvesto tisoč ameriških Slovencev, je res zmerna vsota. Še po en dolar ne pride na vsakega! Zato je popolnoma na svojem mestu, da se v njih imenu zgradi tako bolnišnico.

Toda enako je na svojem mestu, da mi, kanadski Slovenci zberemo 10 tisoč dolarjev, toliko kolikor je potrebno za en tak aparat, ki bi se ga namestilo v eno bolnišnico, če je to na Golniku ali pa našo Belo Ljubljano — prestolico svobodne ljudske republike Slovenije.

Nas se računa, da nas je vsega skupaj izmed 3 do 4 tisoč (vključujoč mladino in otroke). Če nas je recimo toliko, tedaj tudi med nami ne more biti nihče preveč prizadet radi prispevka, ki bi ga prispeval v to svrhu. Recimo da tisoč nas prispeva vsek po DESET dolarjev, smo zbrali skupaj deset tisoč dolarjev. To pa ni tako velika vsota, da bi je ne mogel prispevati vsak posameznik. V ta sklad so že dosedaj prispevali: Toronto od skupnega koncerta in prispevkov \$724.64; Nanaimo \$350.00; East Coule \$144.00. V ta sklad se izroči 200 dolarjev, ki jih je izročil pokojni Janez Smrke predno je odšel v Jugoslavijo, Juriju Matešič-u, da določi to vsoto kamor bo najbolj potrebno. Tako je v tem skladu že okrog 1.500 dolarjev.

Da se bo pa zbralo to vsoto obeta tudi z tem, da je konferenca odsekov Zveze Kanadskih Slovencev, ki se je vršila dne 26. maja za pripravo okrožnega piknika za južni Ontario, določila polovico dohodka v ta sklad. Najbrž da bo storila podobna tudi okrožna konferenca odsekov Zveze za severni Ontario. To pomeni, da z samo malo truda in dobre volje društvenih in organizacijskih odsekov, kakor tudi onih rojakov, ki ne pripadajo niti enemu društvu ali organizaciji, bomo dosegli uspeh!

#### ZATO NA DELO — TAKOJ!

V to svrhu bodo kmalu poslane nabiralne pole. Zbiratelji denarnih prispevkov naj pazijo, da bodo imena in priimki napisani točno, kakor tudi ime organizacijskih ali društvenih odsekov, ker bomo nabiralne pole po končani kampanji poslali glavnemu odboru društva Rdečega križa v Ljubljano, da jih potrdi in izdela potrebno spominsko pločo. Vsa organizacijski ali društveni odsek, kakor tudi posameznik dobi za denarni prispevek deset ali več dolarjev častni certifikat, kot potrdilo za prispevek. Oni, ki bodo prispevali manj od deset dolarjev, bodo njihova imena priobčena v seznamu z vsemi drugimi imeni prispevalcev.

Nihče ne bo imel pri tej akciji več ali manj kredita. Vsa bo kreditiran samo toliko kolikor je prispeval.

Celotno delo, ki ga bo zahtevala ta zbirna akcija se vrši brezplačno. Tako tudi denar, ki bo zbran za nabavo X-RAY aparata, bo šel brez kakršnega koli odbitka v ta sklad. Vse denarne ali čekovne nakaznice je nasloviti na Svet Kanadskih Južnih Slovanov, kot ustanovo katerega

### Tri prireditve, ki se ne smejo pozabiti

Timmins: — Ko čitam v naših listih (Edinost in Novosti), kako so potovali naši tovariši, Branko Vukelič, Delegat Rdečega križa Dr. Robert Neubauer in Vojin Grbič s slikami, nisem še do sedaj nič videla iz naše nasebine. Ko sem vprašala našega dopisnika, zakaj ni nič pisal o eni ali drugi prireditvi mi je odgovoril: "Kako bom kaj pisal, ko nismo nič zbrali na teh prireditvah za naš narod". Jaz mislim, da je to napačno misliti, ker mi iz Timmins-a, Schumacher-a in South Porcupine, smo do danes še vedno prinesli svoj delež moralno in materialno. Prepričana sem, da bomo to delali tudi v bodoče, kolikor bo v naši najboljši moči.

Ko je nas obiskal tov. Branko Vukelič nismo kolektali vsled tega, da pride čim več ljudi na shod, to je, da pridejo tudi oni, kateri se ustrašijo kolekte in potem pa najglasneje prigovarjajo, da delamo shode zato, da prosjajemo, kar pa seveda ne odgovarja resnici. Shode prirejamo zato, da pride narod in sliši glas o domovini, od osebe ki se je sama borila proti zverinskemu fašizmu. Jaz mislim, da se je marsikomu stisnilo srce, ko je govoril tov. Branko Vukelič kako strašno je trpel naš narod štiri leta strašne borbe.

Na skupščini je bilo prisotnih okrog 800 ljudi. Iz tega shoda smo poslali tudi resolucijo kanadski vladi, da bi kanadska delegacija podpirala pravične zahteve Jugoslavije za priključitev Julijske krajine k Jugoslaviji, na prihodnji mirovni konferenci. Imeli smo tudi "Tea party" na "Boarding house-u", tako da se je vsaki lahko osebno razgovoril z njim, kdor je bil zainteresiran. Dar mi res nismo kupili, ali je dobil lep dar in ne daleč od nas v Kirkland Lake. Tam, je namreč dobil svojo boljšo polovico Mary Segina, vrlo dekle, za kar mi iskreno čestitam. Njima želimo obilo sreče v zakonu.

Sedaj pa še o delegaciji Rdečega križa Jugoslavije. Ko smo bili obveščeni od naših tovarišev iz Kirkland Lake, da pride semkaj Dr. Neubauer, smo sporočili to novico v kolikor nam je bilo to mogoče narodu ter zastopnikom Rdečega križa v "Porcupine Camp". Nekako čudno smo se ozirali, ko so začeli potniki izstopati iz železniških vozov. Jaz, M. Plut in Rude Gašparac ogledujemo Dr. Neubauerja, kako tudi oni ogleduje, enkrat v eno stran in zopet na drugo stran. Marta Plut reče meni: "Meta ta bo". Jaz ji odgovorim: "Počakajmo še malo, on je v uniformi." Nato Rude pravi: "Ali je on...!" "Čakaj", sem rekla in se opogumila ter stopim proti njemu. Njegove prijazne oči se nasmejejo. Nagovorila sem ga kar po slovensko: "Ali ste vi Dr. Neubauer...?" Nisem imela časa vse izgovoriti. Povedala sem mu še moje ime, nakar mi je pokazal listek, ki ga je imel v roki za vsak slučaj. Na njemu je bilo že moje ime. Pozdravili smo se prav po domače in je rekel "Veseli me, da smo se spoznali".

Potem smo mu predstavili zastopnike "Rdečega križa" iz South Porcupine Camp-e. Predno smo šli narazen, ga je Mrs. Douglas predsednica Rdečega križa vprašala: "Kaj bi ga zanimalo v Timmins-u? Ako hoče pogledati tukajšnji rudnik. Odgovoril je, da zelo rad. Takoj drugi dan je šel pogledati enega največjega v tej nasebini "Hollinger Mine". Bil je tudi pri raznih zdravnikih in je rekel, da je videl zelo zanimive stvari. Na večer njegovega prihoda v Timmins, smo imeli Slovenci in Hrvatje sestanek na 112 Balsam St. N. Osebo nam je prinesel pozdrave in zahvalo od našega ljubega trpečega naroda Jugoslavije. Rekel je tudi, da prva pomoč je prišla iz Kanade. Stavili so mu tudi več vprašanj, na katere je rad odgovarjal vsem v zadovoljstvo, lepo po domače in odkritosrčno. Med drugim je rekel: da se čuti zelo zadovoljenega, da je prišel med nas, da se more razgovoriti z nami osebno, ter se najtopleje zahvaliti, za vse kar smo že storili in tudi še za vse kar bomo še storili za zgraditev nove junaške Jugoslavije. "Oni bodo zvesto branili, ono kar so si priborili v težkih štirih letih krvave borbe" je rekel Dr. Neubauer. Naj nam bo ta dogodek za vedno v spominu.

Shodu so pa predsedovali zastopniki Rdečega križa in za v spomin so mu dali znak Rdečega križa. Tudi to pot nismo pobirali prispevkov v namenu, da se čim več ljudi udeleži za nas tako pomembnega shoda. Končno še nekoliko o slikah, katere je nam prikazoval Vojin Grbič. Prvičrat smo imeli priložnost videti slike, katere so tako zanimive. Ljudje so se nasmejali

jame pooblaščen, da sprejema dobrovoljne prispevke. Posamezniki ali pa organizacijski in društveni odseki pošljejo tako naslovljene denarna nakaznice tudi na tajnika Slovenske sekcije pri Svetu Kanadskih Južnih Slovanov, ki jo sestavljajo predstavniki vseh slovenskih društev in organizacij. Ta odbor bo vodil kampanjo, katere začne dne 15. junija in se konča dne 15. septembra t.l. Za vsa nadaljna pojasnila glede kampanje, nabiralnih pol, in častnih certifikatov se je obrniti na naslov tajnika kampanje: Ludvika Troha, 219 Keele St. Toronto 9, Ont.

Za Slovensko sekcijo pri Svetu Kanadskih Južnih Slovanov:

Jože Šerjak, predsednik  
Ludvik Troha, tajnik  
Člani: Jože Petric, Jože Smrke, Filip Steklara, Rudolf Zupan, John Žnidaršič, Max Malešič in Geo. Matešič.

in na jokali. Marsikateri mi je rekel: "Ko sem videl kako so narod pripeljali z aeroplani, troki — brez rok, brez nog i.t.d. so mi prišle solze na oči. — Ko pa sem zopet videl sliko osvobodjenja Ljubljane, sem pa zopet jokal od radosti, ko sem videl kako je bil narod vesel na dan osvobodjenja in vkorakanja osvobodilne vojske v Ljubljano.

Tukaj sem napisala nekoliko od teh zelo važnih dogodkih, ker po moji misli ne smejo mimo iti neopaženi. Hvala prav vsem kateri so te prireditve obiskali in slišali glas od njih kateri so bili udeleženi v osvobodilni borbi. Mnogih nisem videla katere poznam, kakor da se jih to nič ne tiče, ker drugega razloga za to ni bilo. Prispevke, kot že rečeno, ravno vsled tega nismo pobirali, da se udeležijo čimvečje število naroda na omenjenih prireditvah. In četudi bi jih pobirali, bi se ne smeli tega tako bati, ker vse bo prešlo, ali delo in pomoč, ki jo damo sedaj našemu narodu v težkih dneh obnove, ne bo nikoli pozabljeno. Tako je rekel tudi Dr. Neubauer in tudi vsakemu od nas je že znano, da prijatelj se pozna v sili, ki pomaga kadar je pomoč potrebna. Torej od njih ne odvrčajmo oči, ker lahko nas doleti, da bomo mi njih prosili za varstvo in pomoč.

Margareta Slak.

### Zakaj zbiramo in kolektamo denar

Večkrat se je slišal prigovor: "Ja... saj bi tudi jaz se udeležil zbiranja ali pa seje. Toda kako, ki vedno na vsakem zborovanju ali seji zbirajo denar in kolektajo... Kam pa pošiljajo denar? Eh, kar ne verjamim, da ga pošljejo kam drugam. Sami si polnijo žep v Toronto. Pa če bi ti vidu, kakšne hiše si kapujejo..."

Tako se sliši čestokrat prigovor. Človek prigovarja, zakaj prigovarja? Mar zato, da je popolnoma izčrpan, da bi bil njegov prispevek tako usoden, da bi moral takoj nato na beraško palico? Ne, tak, ki vedno prispeva, ne prigovarja. Tak je pripravljen dati vse, pa tudi življenje bi dal, kadar se gre za pravične stvari, kadar se gre za pravice naroda, kadar se gre deliti skorjo kruha s svojimi rodniimi brati in sestrami, ki so preživeli svojo kri, da bi bilo nam — vsem, ki so preživeli to vojno lepše, da bi imeli večji zaslužek, boljše delovne in varnostne pogoje, da bi srečno v miru živeli. Tak res ne prigovarja. Prigovarja raje, oni, ki ni pripravljen deliti srečo s svojim sedem, ki ne more spregledati vsled svoje sebičnosti, uhnosti, vsled svoje oskosrčnosti, da svet giblje in dela na utrditvi miru, na osrečitvi človeškega rodu. Ne vidi, kako je to mogoče izpeljati edino skupno z vsemi miroljubci, z vsemi silami mož, žena in celo otrok, ki danes bijejo boj za mir, za varnost, za srečno življenje vseh.

Prav težak je to boj! Ni boljše-ga primera, da vidimo njegovo težo, da vidimo njegov obseg, kdo se bori za pravico in kdo se bori proti, kakor je pri zahtevi povrnitve Julijske krajine Jugoslaviji. Pa tudi če bi ne bilo tukaj vprašanje le po povrnitvi ozemlja, so še drugi vidni znaki, ki kažejo, kako velika krivica se

dela glede pomoči Jugoslaviji in še nekatere drugim državam v Evropi. Če primerjamo pomoč, ki jo dajata Anglija in Amerika Grčiji, kot nagrado, da se tam nahaja britanska in ameriška vojska, da gredo prav njima zaslu-ga, da so se pod tujimi bajoneti vršile volitve in tako dosegla profašistična mornarhistična klika, tedaj seveda nastane vprašanje: Zakaj tako veliko posojila Grčiji, medtem kaj ali pa nič Jugoslaviji? Ali niso narodi Jugoslavije si krvavo zaslužili prav tako, pa še daleč večje kakor malo kateri drugi narod v Evropi, enako priznanje? Ali se niso borili na strani zapadnih zaveznikov, Anglije, Amerike in drugih držav Združenih narodov? Ali niso doprinesli ogromne žrtve za zmago nad fašizmom? Niso na svetu ne more trditi da nihče, toda kljub temu, so sile, sičere strupene sile, one sile, ki so poveljevale nemški in italijanski fašizem, sile ki se danes drzno ponašajo proti nam, predku, proti temu, da bi delavci imeli boljše delovne in ekonomske pogoje, da bi dosegli samo to pravičnost, ki jim je nujna na zdrav razvoj... te sile, ovirajo in omejujejo nujno pomoč, ki je potrebna narodom v osvoboditvi državah v vzhodni Evropi zlasti Jugoslaviji samo zaradi tega, ker so ti narodi po končani vojni odstranili notranje izkoriščevalce, z katerimi so te sile barantale na račun teh narodov in zgrinjale ogromne dohodke.

Vsak tisti, ki zbira denarne prispevke za napredne in koristne stvari, bi ne mogel biti bolj vesel kakor, da enkrat res nastopi tisti srečni dogodek, ki bi naznanil, zdaj nam ni treba več zbirati in kolektati. Ta dogodek bi mu res odvalil težko breme iz njegovega srca, medtem ko bi enako lahko svoj prestiž časa izkoristil bodisi za samo svoje razvedrilo in zabavo ali pa pouk. Toda mora zbirati denar, nekdo mora kolektati in sicer tako dolgo dokler je potrebno, da se priznajo pravice narodom, pravice delavcem, pravice ljudstvu. Nihče drugi kot sami, prav sami se moramo vaditi kako kolektati, kako voditi račun o tem in onem, kako delati, dati, živeti in čutiti novo načelo, ki so ga vsi po svobodi in miru željni narodi v svetu proglasili kot skupno načelo, to je graditi po-voljni svet na zdravem gruntu, ki bo dajal sad vsem in vsakemu po njegovi zaslugi.

Zato zbiramo in kolektamo denar. To je pa veliko in naporno delo! Prijatelj, raje pomagaj, kakor pa ti bi prigovarjal samosvojim interesom!

M.

### Zadeva Draže Mihajloviča

Naslednji prevod je pripravilo tajništvo SANS-a iz poročila "Dokumenti o veleizdaji Draže Mihajloviča, zvezek 1., Beograd 1945 leta", ured.

ЮНАН

Jugoslovanske oblasti so ujele Dražo Mihajloviča 13. marca 1946. Jugoslovanska vlada je obelodanila to novico 24. marca in izjavila, da bo Mihajloviča postavila na zatožni klop kot veleizdajalca. Dne 30. marca je vlada Združenih držav poslala noto jugoslovanski vladi ter zahtevala, da se ameriškem vojaškemu osebju, ki se je nekoč nahajalo v Mihajlovičevem glavnem stanu, dovoli prirediti v prid obtožbeni pri tej obravnavi. V svoji noti je izjavila ameriška vlada da Mihajlovič ni postal "kontrolna figura" do maja 1944, ko je prenehal biti vojni minister v jugoslovanski ubežni vladi. Dne 3. aprila 1946 je izjavil britanski minister za zunanje zadeve Ernest Bevin, da britanska vlada ne bo sledila Združenim državam in se ne bo potegovala pri jugoslovanski vladi za Mihajloviča. Bevin je izjavil, da je že konec leta 1943 "vlada Njehovega Velikanstva bila prepričana, da se Mihajlovič več ne bori proti Nemcem, ter da so nekateri Mihajlovičevi poveljniki aktivno sodelovali s sovražnikom proti partizanom" in vsled tega da je britanska vlada tudi "prenehala zalagati Mihajloviča z orožjem in strelivom".

Jugoslovanska vlada je odklonila zahtevo vlade Združenih držav in navedla za vzrok, da ne more podvzeti narekovanja jugoslovanskemu vojaškemu sodišču, kako naj vodi obravnavo proti Mihajloviču in kakšne vrste dokaze naj smatra za dopustljive.

Medtem pa je zadeva Mihajloviča dobila široko publiciteto v ameriškem tisku in na radiju. Tisk je v splošnem zavzel stališče dvoma: Morda je Mihajlovič bil izdajalec, morda ne. — Randolph Churchill, ki se je z britansko vojaško mislijo spustil v Jugoslavijo že januarja 1944 in ki je prebil mesecev med Titovimi partizani, piše naslednje v New York World Telegram:

"Britanski zaključek, da se podpiranje Mihajloviča prekine, je slonel na sledečih razlogih:

1. — Titovo gibanje uživa najmanj dvakrat toliko ljudske zaslombe kot pa Mihajlovičev.
2. — Nadalje podpirati dva pokreta, bi samo zagotovilo civilno vojno, čim so enkrat Nemci izgnani.
3. — Titovi partizani so se izkazali sposobne boriti se na najbolj odlični način proti nemškimi okupatorjem in so faktično držali nazaj 14 nemških divizij.
4. — Dasi ni bilo dokazov, da je Mihajlovič kedaj osebno kolaboriral z Nemci, je bilo ogromne evidence, da so skoraj vsi njegovi ožje podrejeni poveljniki to delali".

Churchillova zadnja točka ni jasna. Ali namerava, da ni bilo dokazov o Mihajlovičevi kolaboraciji s sovražnikom ob času, ko je britanska vlada zaključila podpirati le Titove partizane, ali da taki dokazi sploh nikoli niso bili predloženi? Toda Mihajlovič je bil vojni minister in vrhovni poveljnik jugoslovanske kraljeve vojske v domovini (takoznane, da jo razlikujemo od peščice oficirjev in vojakov, ki so služili v Egiptu, Angliji, Palestini, Severni Afriki in Kanadi). Zakaj kot vrhovni poveljnik ni poklical pred vojni sod svoje "ožje mu podrejene poveljnike", ki so bili krivi kolaboracije? To je bila njegova dolžnost. Če pa ni imel zadosti moči, da bi jih kaznoval, zakaj se ni javno ločil od njihovega izdajalskega delovanja? Pa ni storil enega ne drugega.

Dosti dokumentirane evidence o Mihajlovičevi kolaboraciji s sovražnikom je predložene v poročilu, ki ga je nedavno izdelala v Beogradu jugoslovanska državna komisija za ugotovitev zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev — Poročilo z naslovom: "Dokumenti o veleizdaji Draže Mihajloviča, zvezek 1., Beograd 1945. leta".

To poročilo vsebuje 735 strani in 760 dokumentov, izmed katerih jih je bilo o največ najdenih na

mrtvih in ujetih četnikih. Najvažnejši dokumenti so reproducirani v poročilu te komisije v obliki fotostatičnih posnetkov pisem in depeš, ki nosijo podpis Draže Mihajloviča, njegovih najzaupnejših četniških poveljnikov in vodilnih nemških, italijanskih in ustaških kolaboratorjev s katerimi je imel stike. Toda velika zbirka dokazov, ki jih vsebuje to debelo poročilo, sestavlja le del skupnega dokumentarnega gradiva, ki prikazuje izdajalsko delovanje Draže Mihajloviča in ki ga je komisija spravila skupaj.

Namen teh vrstic je objaviti v prevodu glavne dokumente iz tega poročila, ki odkriva cilje in namene četniškega gibanja ter različne izdajalske zločine, ki so jih izvršile čete Draže Mihajloviča. Združeni odbor južnoslovenskih Amerikancev je izdal posebno brošuro v angleškem prevodu in z odtisi najvažnejših dokumentov o Mihajlovičevih odredih in zvezi z komandanti nemških in italijanski okupacijskih čet ter z oficirji in uradniki lutkarskih vlad Ante Pavelića v Zagrebu in Milana Nedića v Beogradu. O pristnosti teh dokumentov ni nebe-nega dvoma niti ne o podpisih, ki kot odtisi prstov — kažejo na kriminalca

#### POLITIČNI CILJI ČETNISKEGA POKRETA

Dokument št. 1 v poročilu jugoslovanske komisije za ugotovitev zločinov je fotostatični posnetek Mihajlovičevega strogo zaupnega povelja št. 177, izdanega meseca oktobra 1941, v katerem imenuje kapitana Pavla I. Gjurišića za poveljnika vseh četniških edinic jugoslovanske vojske v okrajih Andrijevice, Berane, Prijepolje, Plevlje in Kolašin, vključivši Bar in Bugjevo. Podpisal ga je sam D. Mihajlovič (ki je s tem prevzel odgovornost za Gjurišičeve zločine).

Dokument št. 2 je fotostatična kopija odreda, s katerim Mihajlovič pooblašča kapitana Gjurišića, da išče med ljudstvom posojila v obliki denarja, hrane in drugih potrebščin. Potpisal ga je Mihajlovič 20. decembra 1941.

Dokument št. 3 je fotostatični posnetek strogo zaupnega povelja št. 370 s podpisom Draže Mihajloviča, ki vsebuje navodila kapitanu Gjurišiću glede ciljev nameroval četniškega gibanja in organiziranja istega v Črni gori in Sandžaku. Ta depeša je tudi datirana 20. decembra 1941 in se deloma glasi takole:

"Cilji naših edinic so:

- (1) Boriti se za svobodo vsega našega ljudstva pod žezlom Njehovega Velikanstva Kralja Petra II.

(2) Zgraditi vele-Jugoslavijo in v njej vicer-Srbijo, po narodnosti čisto, in sicer v okvirju meja Srbije, Črne gore, Bosne in Hercegovine, Srema, Banata in Bačke. . .

(3) Postaviti skupno mejo med Srbijo in Črno goro ter Srbijo in Slovenijo z očistjenim Sandžaku muslimanskega elementa ter hrvaškega in muslimanskega elementa v Bosni. . . (Klanje Hrvatov in Muslimanov v Bosni in Sandžaku. Op. prevajalca).

S komunističnimi partizani ne more biti sodelovanja, kajti borijo se proti dinastiji in za socialno revolucijo, kar pa ne sme nikoli biti naš cilj, kajti mi edini smo borci, ki se borimo samo za kralja, za domovino in za ljudsko svobodo.

Organiziranje četniškega pokreta se naj izvede v smislu ustmenega navodila, ko sem ga dal kapitanu Gjurišiću. . .

Kar se pa tiče splošnega položaja v deželi, je bilo kapitanu Gjurišiću že pojasnjeno. . . Zakaj se poročilo jugoslovanske komisije za vojne zločine prične s temi tremi, dozdevno "varnimi" povelji Draže Mihajloviča? Odgovor na to je, da je hotela komisija ugotoviti dejstvo, da je kapitan Gjurišić užival največje zaupanje Draže Mihajloviča. Njemu je dajal "ustmena navodila" za organiziranje četniškega gibanja in njemu je ustmeno pojasnil "splošen položaj v deželi". Gjurišić je zavzemal to zaupno mesto skoraj ves čas vojne. . .

Dne 30. novembra 1942 je Pavel Gjurišić sklical v vasi Šahoviči

(Dalje na 4 str.)

